mehed weel tük aega ja pidiwad lahkudes iseenesele tunnistama, et neil koguniſt wõimalik ei olnud kahte aruliſt teerada ühendada; ommetegi peame neile kiituseks nimetama, et waidlemine nende sõbruſt ei saanud kahandama, kuda mõnekorra hõlpsalt seda wõib sündida.

Peeter Mõistand oli üks mees, kes midagi asja poolikule ei jätnud, mis tema korra ettewõtnud; teiste wastapanemine oli üks tahk, kus peal tema nuga ika terawamaks läks, et kõik takistuse kõied eest katki leikas. Nõnda hakkas ta kohe esimestel pääwadel pärast Mihkliga nõupidamist teisi peremehi kooli asja parandamise peale walmistama, nõnda et kolm, neli nädalat hiljemine suurem osa neist temaga ühes ikkes wedas. Iga nõukas peremees pidi aastas kaks rubla koolmeistri palka maksma, olgu temal lapsi koolis ehk olemata. Kui 25 talust, mis wallas olid, ehk wiis waesuse pärast nimetud maksu ei jõuaks tasuda, lubasiwad Mõistand ja Põllupav — kumbki wiis rubla aastas nii kaua lisaks peale maksta, kui need wiis talu aega mööda oma kohut ise jõuaksiwad täita. Wiiekümne rubla eest lootsid endale mehed koolmeistrit saada, kes Mihkli kuu esimesest pääwast — suurte pühade aeg maha arwatud — kunni Mai kuu lõpuni lapsi pidi koolitama, nõnda et aga kolm suwe kuud, kõige kiiremal töö ajal kool puhkama jääb. Kirikuõpetaja ja mõisawanemad oliwad selle nõuga wäga rahul, ja lubas esimene omalt poolt hoolt kanda, niisugust osawat meest koolmeistri ammetisse panna, kes koolilastele täieliku õpetust jõuaks anda, et nemad jumalikus ja ilmlikus tarkuses pääw päämalt tugewamaks kaswaksid. — Kiriku õpetajale tegi iseäranis rõõmu, kui selle peale mõtles, et ehk mõned teised wallad seda asja endale eeskujuks wõttaksiwad ja selle järel hakkaksiwad tegema. Tännini on meie rahwal sest kõige suuremat puudust olnud, et pisemat oh-werdamist igal pool raskeks arwati, mis kõikide kasuks pidi tulema. Ja ommetegi ei wõi ükski asi parema korrale minna, kus ihnus ja südame kitsus muud maksu oma peale ei taha wõtta, kui iseennese heaks, sest iga niisugune

mõtleb: mis mul teistega tegemist?! Kõikide kasu püüdmine tunnistab awalikult wenna armastust ja teeb ristiusku meie sees ja meie tegudes elawaks. Iseenese armastus selle wasta jahutab meid jäe purikaks ja tõukab meid ristikogudusest wälja.

Peikuse-kuu lõpul tuli Hansu käest teine kiri, mis Peeterburist oli kirjutatud, kus sees ta koburahwale teada andis, et tema gardiwäe Semenowi rügementi teenistusse oli pandud, mis oma alalist korteri Peeterburi linnas peab. „Kõigest südamest pean ma" — kirjutas Hans — „Jumalale tänu andma, kes minu elukäiku seie saadik nii heldest edasi aitanud, Tema arm saab wistist kaa edespidi minu eest hoolt kandma, kui ma oma kohust Tema ja inimeste waastu täielikult püüan täita. Mul ei ole mingist asjast puudus, iga pääw kõht täis ja ilus elutuba, kus sees inimene lusti pärast wõib elada." Kirja lõpetusel seisid need sõnad, mis Else südant mõne tolli kõrgemale tõstsid: „Et teie kõik terwisel olete, loodan ja soowin ma; kirjutage ommetegi, mis Els teeb? Ega ta enam sellepärast minu peale wihane ole, et ma tema lahket kingitust wasta ei wõtnud? Ma palun tuhat korda andeks, aga uskuge: mina ei tohtinud teisite teha, muidu oleks südame tunnistus mind hukka mõistnud. Rõõmus oleks mul kuulda, et teie kellegi südames wihastamist minu wasta ei idaneks? Palju tuhat terwisi Elsele, teile ja kõige tutawatele. Pidage niisama lahkelt mind meeles, kui mul teie mälestus igal tunnil südames elab, et ükski wägi seda sealt ei jõuaks kustutada." Ühe ise lehekese peal seisis tema Wenekeele adres, kuda kirja peale pidid laskma panna, kui temale tahtsid kirjutada.

Ütlesin ma siin, Els oli kümme ja kakskümmend korda Hansu kirja lugenud, siis räägisin ma walet; tema oli nii sagedast lugenud et kirja otsast otsani sõna sõnalt peast mõistis, siiski ei wäsinud temal lugemise himu. Sest et ta natuke kirjutada oskas, oleks ta kül mõinud mõne sõna oma käega kirjutada, aga tütarlapse häbelik wiis seisis selle wasta, mispärast isa läbi laskis kirjutada, kuda

Eesti-rahwa Kasuline Kalender 1867, lk. 30